

SAC-01-018

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21
โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ของผู้เรียน โรงเรียนหนองเหล็กศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม
Development of a Program to Enhance Teachers' 21st Century Learning
Management Competencies through the Professional Learning Community (PLC)
Process to Improve Students' Learning Achievement at Nonglek Suksa School under
the Mahasarakham Provincial Administrative Organization

นพพงศ์ กองไธสง

Nopphong Kongthaisong

โรงเรียนหนองเหล็กศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

Nonglek Suksa School under the Mahasarakham Provincial Administrative Organization, Mahasarakham Province

e-mail: Noppong1969@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 2) สร้างและพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 3) ศึกษาผลการใช้โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 ดังนี้ 3.1) เปรียบเทียบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูระหว่างก่อนและหลังการใช้โปรแกรมที่พัฒนาขึ้น 3.2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 3.3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนระหว่างก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ของครูที่ผ่านการพัฒนาด้วยโปรแกรมที่พัฒนาขึ้น 3.4) ศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ของครูที่ผ่านการพัฒนาด้วยโปรแกรมที่พัฒนาขึ้น 4) เพื่อศึกษาความคิดของครูต่อการเข้าร่วมโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 แบ่งการวิจัยออกเป็น 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 ระยะที่ 2 สร้างและพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 ระยะที่ 3 ผลการใช้โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 ระยะที่ 4 ประเมินความคิดเห็นของครูต่อการใช้โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 กลุ่มเป้าหมาย เป็นข้าราชการครูโรงเรียนหนองเหล็กศึกษา ที่เข้าร่วมโปรแกรมปีการศึกษา 2568 จำนวน 19 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู แบบสังเกตพฤติกรรม แบบสอบถามความพึงพอใจ แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ และแบบประเมินความคิดเห็นของครู สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.85$) และสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 โดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{X}=4.52$) 2) ผลการสร้างและพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 มีองค์ประกอบคือ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ เนื้อหาและกิจกรรมการพัฒนา วิธีดำเนินการพัฒนา และการวัดและประเมินผล วิธีการพัฒนาโดยใช้โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ประกอบด้วย การฝึกอบรม การใช้ระบบพี่เลี้ยง และการศึกษาดูงาน ผลการประเมินโปรแกรมพัฒนาโดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ผลการศึกษาการใช้โปรแกรม พบว่า 3.1) ภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 ครูผู้เข้าร่วมโปรแกรมฯ มีผลการประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.51$) 3.2) ครูผู้เข้าร่วมการพัฒนามีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.54$) 3.3) นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ของครูที่ผ่านการพัฒนาด้วยโปรแกรมที่พัฒนาขึ้น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.46$)

คำสำคัญ: สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ครูในศตวรรษที่ 21 กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

Abstract

This research aimed to: (1) investigate the current and desirable states of teachers' learning management competency in the 21st century; (2) develop and validate a program to enhance teachers' learning management competency in the 21st century; (3) examine the effectiveness of the developed program by (3.1) comparing teachers' learning management competency before and after participating in the program, (3.2) investigating teachers' participation behaviors in the competency development process, (3.3) comparing students' learning achievement before and after learning with teachers who participated in the program, and (3.4) examining students' satisfaction with the learning management provided by teachers who completed the program; and (4) explore teachers' opinions toward the developed program. The study was conducted in four phases: Phase 1 investigated the current and desirable states of teachers' learning management competency in the 21st century; Phase 2 focused on the development and validation of the competency enhancement program; Phase 3 examined the implementation and effectiveness of the program; and Phase 4 evaluated teachers' opinions regarding the program. The target group consisted of 19 teachers from Nonglek Suksa School who voluntarily participated in the program during the academic year 2025. The research instruments included questionnaires, interview forms, a teacher learning management competency assessment form, a behavioral observation form, a student satisfaction questionnaire, an achievement test, and a teacher opinion questionnaire. Data were analyzed using mean and standard deviation. The findings revealed that: (1) the overall current state of teachers' learning management competency was at a high level (Mean = 3.84), while the overall desirable state was also at a high level (Mean = 4.52). (2) The developed program comprised five components: rationale, objectives, content and development activities, implementation procedures, and measurement and evaluation. The program employed the Professional Learning Community (PLC) approach through training workshops, mentoring, and study visits. The program was evaluated by experts and found to be highly appropriate. (3) Regarding the implementation of the program: (3.1) teachers' learning management competency after participation was at a high level (Mean = 4.49); (3.2) teachers' participation behaviors in competency development were at a high level overall (Mean = 4.48); (3.3) students taught by teachers who completed the program achieved significantly higher post-test scores than pre-test scores at the .05 level of statistical significance; and (3.4) students expressed a high level of satisfaction with the teachers' learning management. (4) Overall, teachers' opinions toward the competency enhancement program were at a high level (Mean = 4.47).

Keywords: learning management competency; 21st-century teachers; Professional Learning Community (PLC); student learning achievement enhancement.

บทนำ

สภาพของโลกในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการสื่อสารยุคไร้พรมแดน ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศไทยในยุคที่สังคมโลกมีการพัฒนาไปในทุกๆ ด้าน ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง สิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศก็คือการพัฒนาคน และในการพัฒนาคนนั้นย่อมเกิดจากการกำหนดทิศทางการศึกษาของประเทศ โดยมีรากฐานมาจากการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 โดยวางกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาส และความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศในศตวรรษที่ 21 ที่มีความเจริญก้าวหน้าทางสื่อและเทคโนโลยี ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน รวมทั้งด้านการศึกษาในศตวรรษที่ผ่านมา การจัดการศึกษาของประเทศไทยมุ่งเน้นการผลิตคน เพื่อตอบสนองระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมอุตสาหกรรมกลายเป็นเรื่องที่ล้าสมัยเมื่อเปรียบเทียบกับจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่เน้น

นวัตกรรม มุ่งให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย ทักษะและคุณลักษณะ 3Rs 8Cs (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ในการบริหารจัดการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงาน ผู้บริหารต้องรู้จักวิธีการดึงผู้ร่วมงานเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน จะต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ (Vision) คือ สามารถกำหนดหรือสร้างภาพความสำเร็จขององค์กรในอนาคตสามารถสื่อความหมายของวิสัยทัศน์ให้ผู้ร่วมงานเข้าใจในองค์การเข้าใจตรงกัน (Communication) โดยต้องโน้มน้าวให้ทุกคนในองค์กรหรือสถานศึกษายอมรับวิสัยทัศน์หรือภาพความสำเร็จนั้นว่า เกิดจากความคิดของทุกคนมิใช่เกิดจากผู้นำหรือผู้บริหารการศึกษาแต่เพียงฝ่ายเดียว แต่จะต้องเกิดจากทุกฝ่ายในโรงเรียนที่มีภาระผูกพันและต้องมีความมุ่งมั่น (Commitment) คือ ต้องไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคที่จะขัดขวางต่อความพยายามหรือต่อการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวิสัยทัศน์ที่กำหนด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552)

การพัฒนาครูจึงจำเป็นอย่างยิ่งในโลกยุคปัจจุบันที่มีความเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และข้อมูลข่าวสารเข้ามาอย่างรวดเร็ว ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้รูปแบบการเรียนรู้และวิธีแสวงหาความรู้เปลี่ยนไปจากระบบการเรียนรู้แบบดั้งเดิมที่มีครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้สู่ผู้เรียนเพียงฝ่ายเดียวไปสู่รูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองที่นักเรียนสามารถแสวงหา และสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองเพิ่มมากขึ้น จากสภาวะเช่นนี้ จึงเป็นสิ่งที่ท้าทายสำหรับครู (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551) ครูผู้สอนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาสมรรถนะให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง เพราะทำให้คนได้พัฒนาวิธีคิดทั้งความคิดเป็นเหตุเป็นผล คิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ วิจัย มีทักษะในการค้นคว้าหาความรู้ มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ สามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลหลากหลายและประจักษ์พยานที่ตรวจสอบได้ เป็นวัฒนธรรมของโลกสมัยใหม่ซึ่งเป็นสังคมแห่งความรู้ (Knowledge Base Society) จึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจในโลกธรรมชาติ และเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น สามารถนำความรู้ไปใช้อย่างมีเหตุผล สร้างสรรค์ มีคุณธรรม มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ การดูแล รักษา การพัฒนา สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลและยั่งยืน ช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาเศรษฐกิจ สามารถแข่งขันกับนานาประเทศ และดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมโลกได้อย่างมีความสุข (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2555)

การกำหนดสมรรถนะของครู กำหนดเป็น 2 ประเภท คือ สมรรถนะหลัก และสมรรถนะตามสายงานที่ปฏิบัติ และมี การประเมินสมรรถนะในการปฏิบัติงานของครู โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานของครูผู้สอนและใช้เป็นฐานข้อมูลในการกำหนดกรอบการพัฒนาครู ตามนโยบายพัฒนาครูทั้งระบบ ซึ่งมีกรอบความคิดมาจากแนวคิดของ McClelland (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2558) นักจิตวิทยาของมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดได้อธิบายกล่าวถึงสมรรถนะไว้ว่า “สมรรถนะเป็นคุณลักษณะของบุคคลเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) ความสามารถ (Ability) และคุณลักษณะอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน (Other Characteristics) และเป็นคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่ทำให้บุคลากรในองค์กรปฏิบัติงานได้ผลงานที่โดดเด่นกว่าคนอื่น ๆ ในสถานการณ์ที่หลากหลาย ซึ่งเกิดจากแรงผลักดันเบื้องต้น (Motives) อุปนิสัย (Traits) ภาพลักษณ์ภายใน (Self-image) และบทบาทที่แสดงออกต่อสังคม (Social role) ที่แตกต่างกันทำให้แสดงพฤติกรรมการทำงานที่ต่างกัน

จากรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา โรงเรียนหนองเหล็กศึกษา ปีการศึกษา 2567 พบว่า สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูยังมีประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนาในหลายด้าน โดยครูส่วนใหญ่ยังจัดการเรียนรู้ในลักษณะที่เน้นการถ่ายทอดความรู้ผ่านการอธิบาย และการบรรยายเป็นสำคัญ ส่งผลให้ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรู้ น้อย ขาดโอกาสในการคิดวิเคราะห์ สืบค้น องค์ความรู้ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง แม้ว่าครูจะมีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ แต่การนำแผนไปสู่การปฏิบัติยังไม่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กิจกรรมการเรียนรู้ส่วนหนึ่งยังไม่สามารถเชื่อมโยงกับบริบทและสถานการณ์ในชีวิตจริงของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ยังพบว่า ครูมีข้อจำกัดด้านการออกแบบและพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ ทำให้การใช้สื่อประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ยังขาดความหลากหลาย และไม่สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างผู้เรียนเท่าที่ควร อีกทั้งการเลือกใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ยังไม่สามารถนำมาใช้ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ไม่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ในด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ พบว่า ครูยังขาดสมรรถนะในการออกแบบและพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลที่มีคุณภาพ การประเมินผลส่วนใหญ่ยังมุ่งเน้นการวัดความรู้ความจำมากกว่าการประเมินกระบวนการเรียนรู้ ทักษะการคิด และสมรรถนะของผู้เรียนตามสภาพจริง ส่งผลให้ข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการประเมินไม่สามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้อีกต่อไปได้อย่างเต็มศักยภาพ อีกทั้ง การดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) ของครูยังขาดความต่อเนื่องและความเข้มแข็งในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสะท้อนผลการปฏิบัติงาน และการร่วมกันแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนรู้ ทำให้การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูยังไม่เป็นระบบและไม่ต่อเนื่อง ส่งผลให้ผู้เรียนจำนวนหนึ่งยังมีความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์ต่าง ๆ อยู่ในระดับที่ควรได้รับการพัฒนา (โรงเรียนหนองเหล็กศึกษา, 2567)

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับโปรแกรมการพัฒนาของ Knowles (1980) Houle (1996) Caffarella (2002) Boone (1992) วิโรจน์ สารรัตน์ (2556) และ สุวิมล ว่องวานิช (2550) พบว่า โปรแกรมเป็นแผนหรือชุดกิจกรรมอันเป็นมวลประสบการณ์ที่วางไว้อย่างเป็นระบบระเบียบ มีขั้นตอนในการพัฒนาที่สร้างขึ้นโดยการประยุกต์ จากองค์ประกอบที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันของหลักการ แนวคิดทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานของการพัฒนาโปรแกรมเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้ได้ตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย ภายใต้บริบทของการพัฒนาในแต่ละองค์กร และจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาพบว่า โปรแกรมการพัฒนามีส่วนทำให้บุคลากรเกิดการพัฒนามีความสามารถ มีทักษะในการปฏิบัติงานสูงขึ้นส่งผลให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพเป็นที่น่าพอใจ ในปัจจุบันได้มีการนำโปรแกรมการพัฒนาครูมาใช้อย่างกว้างขวาง โปรแกรมการพัฒนาถูกใช้เพื่อช่วยเพิ่มทักษะ ประสิทธิภาพ ของการทำงาน การฝึกทักษะสามารถจัดทำได้หลายรูปแบบ นับตั้งแต่การสัมมนาเชิงปฏิบัติการที่มุ่งเน้นที่ทักษะเฉพาะอย่างที่ใช้เวลาสั้น ๆ ไปจนถึงโปรแกรมซึ่งครอบคลุมเนื้อหาและการฝึกทักษะในระดับกว้างซึ่งใช้เวลานาน (วิเชียร วิทยาอุดม, 2550) ประกอบการบริหารการศึกษาแนวใหม่ที่ยึดโรงเรียนเป็นฐาน และวิธีการพัฒนางานที่เหมาะสมก็คือ การใช้หลักการประเมินวงจรหรือวงจรพัฒนางาน (PDCA) เพราะ เป็นรูปแบบที่สะท้อนการปฏิบัติงานหรือตรวจสอบการปฏิบัติงานของคน ทำให้เข้าใจสภาพการปฏิบัติงานของตนเองเพื่อร่วมงานและองค์กร สามารถตัดสินใจเลือกสภาพที่เหมาะสมกับการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพ รวมทั้งมีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงผลการปฏิบัติงานหรือแก้ไขปัญหาเฉพาะจุดได้เป็นอย่างดี (สันต์ ศูนย์กลาง, 2551)

ผู้วิจัยได้ศึกษาวิธีการต่าง ๆ เพื่อนำมาพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยนำเทคนิค วิธีการเทคโนโลยี นวัตกรรม และสื่อ ประกอบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมเข้ามาช่วยโดยคำนึงถึงเนื้อหาหรือกิจกรรมและความสนใจของผู้เรียนเป็นหลัก จากการศึกษา ค้นคว้าเกี่ยวกับเทคนิคการสอนต่าง ๆ และการนำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดและแก้ปัญหา ซึ่งต้องเริ่มจากครูที่ต้องปรับการเรียน เปลี่ยนการสอน จากวัฒนธรรมแบบเดิมที่ทำงานอย่างโดดเดี่ยว มาเป็นการทำงาน ร่วมกันเป็นทีม โดยมุ่งเน้นให้เกิดผลลัพธ์ต่อสมรรถนะทางวิชาชีพสำหรับครูและทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และเกิดสังคมแห่งความรู้ที่อาศัยความร่วมมือเป็นฐานในการปรับตัวและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้น ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ครู เป็นชุมชนที่ทำให้เกิดการปรับปรุงทักษะ เจตคติ ความเข้าใจ กระบวนการปฏิบัติงานของครูและกลุ่มครู พัฒนาจากการฝึกอบรมอย่างเป็นระบบ (Systematic Training) เป็นการพัฒนาตนเอง (Self Development) เป็นการพัฒนาระดับองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) จนในที่สุดกลายเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ของครูอย่างต่อเนื่อง (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2545) และจากการศึกษางานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) จะพบว่า การให้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารขับเคลื่อนโรงเรียนนั้น เป็นแนวทางที่มี ประสิทธิภาพและส่งผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นการยกระดับการศึกษาทั้งระบบ และพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนให้ ทัดเทียมกับสากลไปพร้อม ๆ กันทั้งระบบ เพราะเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในกลุ่มงานเดียวกันซึ่งจะทำให้เกิดบรรยากาศแห่งการ เรียนรู้ที่เอื้อให้นักเรียนได้พัฒนาอย่างแท้จริง และผู้วิจัยได้ออกแบบรูปแบบการพัฒนาโดยนำเอาหลักการและทฤษฎีของชุมชนแห่งการ เรียนรู้ทางวิชาชีพมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาครู โดยให้ครูได้มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับเทคนิคการออกแบบการเรียนรู้ที่ ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ตลอดจนการแก้ปัญหาในชั้นเรียน และได้วิพากษ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้กันมากขึ้น โดยลักษณะ การแสดงความคิดเห็นเป็นไปอย่างสร้างสรรค์และเป็นกัลยาณมิตร เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีต่อการเรียนรู้

จากเหตุผลดังกล่าว โรงเรียนหนองเหล็กศึกษาจึงมีความจำเป็นต้องส่งเสริมและพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู อย่างเป็นระบบ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถในการออกแบบและจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 การจัดการ เรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) การใช้สื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดและประเมินผลที่ มุ่งเน้นการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษา ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการ เรียนรู้ของครู อันเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพผู้เรียน จึงมีความสนใจที่จะพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการ เรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ ผู้เรียน โรงเรียนหนองเหล็กศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทของ สถานศึกษา และตอบสนองต่อความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูอย่างแท้จริง ซึ่งจะช่วยให้ครูสามารถออกแบบและจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสร้างองค์ความรู้ และการเรียนรู้เชิงรุกของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

2. เพื่อสร้างและพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน โรงเรียนหนองเหล็กศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

3. เพื่อศึกษาผลการใช้โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน โรงเรียนหนองเหล็กศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ดังนี้

3.1 เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูระหว่างก่อนและหลังการใช้โปรแกรมที่พัฒนาขึ้น

3.2 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

3.3 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนระหว่างก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ของครูที่ผ่านการพัฒนาด้วยโปรแกรมที่พัฒนาขึ้น

3.4 ศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ของครูที่ผ่านการพัฒนาด้วยโปรแกรมที่พัฒนาขึ้น

4. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูต่อโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน โรงเรียนหนองเหล็กศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

1. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการครูในโรงเรียนหนองเหล็กศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ปีการศึกษา 2568 จำนวน 19 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

3. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามกับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 19 คน และให้ส่งคืนผ่านกระบวนการของฝ่ายธุรการของโรงเรียน ภายใน 5 วัน นับตั้งแต่วันที่ได้รับแบบสอบถาม

4. วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 2 การสร้างและพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน โรงเรียนหนองเหล็กศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

1. กลุ่มเป้าหมาย

1.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารและครูจากโรงเรียนต้นแบบ จำนวน 4 คน

1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 8 คน จากครูโรงเรียนหนองเหล็กศึกษา องค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

1.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งได้มาโดยคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 7 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แบบสัมภาษณ์ 2) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม 3) แบบประเมินโปรแกรมฯ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจาก Best Practices นำมาสังเคราะห์และสรุปแนวทางในการพัฒนาโปรแกรม ยกร่างโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 จัดทำคู่มือการใช้งาน สร้างแบบประเมินความเหมาะสมของโปรแกรมฯ สร้างแบบประเมินความเหมาะสมของคู่มือ การพัฒนาโปรแกรมทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21

4. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินโปรแกรมฯ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยใช้การพรรณนาวิเคราะห์

ระยะที่ 3 ศึกษาผลการใช้โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน โรงเรียนหนองเหล็กศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

1. กลุ่มเป้าหมาย/กลุ่มตัวอย่าง

1.1 กลุ่มเป้าหมาย คือ ข้าราชการครูในโรงเรียนหนองเหล็กศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 19 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 ที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการ

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนหนองเหล็กศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 32 คน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยของการสุ่มโดยใช้วิธีการจับฉลาก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แบบประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 2) แบบสังเกตพฤติกรรม 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการโดยประชุมชี้แจงการใช้โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ดำเนินการตามแบบแผนที่ได้กำหนดไว้

4. วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 4 ประเมินความคิดเห็นของครูที่มีต่อโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน โรงเรียนหนองเหล็กศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

1. กลุ่มเป้าหมาย คือ ข้าราชการครูในโรงเรียนหนองเหล็กศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 19 คน ที่ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 ที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินความคิดเห็น

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำส่งคู่มือการใช้โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และแบบประเมินสำหรับครูเพื่อทำการประเมินด้านความเหมาะสมของโปรแกรม ด้านความเป็นประโยชน์ของโปรแกรมฯ และด้านผลลัพธ์โดยรวมของโปรแกรม จากกลุ่มเป้าหมาย คือ ข้าราชการครูในโรงเรียนหนองเหล็กศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 19 คน และเรียกเก็บคืนภายใน 3 วัน หลังจากได้ประเมินเรียบร้อยแล้ว

4. วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน โรงเรียนหนองเหล็กศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.85$) และสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน โรงเรียนหนองเหล็กศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.52$)

2. โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน มีองค์ประกอบดังนี้ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาและกิจกรรมการพัฒนา 4) วิธีดำเนินการพัฒนา และ 5) การวัดและประเมินผล โดยเนื้อหาและกิจกรรมการพัฒนา ผู้วิจัยได้ออกแบบเนื้อหาของโปรแกรมโดยเน้นเนื้อหาตามลำดับขั้นความต้องการจำเป็นที่มีความต้องการเรียงตามลำดับคือ ด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านการบูรณาการเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ($PNI_{modified}=0.75$) ด้านการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ($PNI_{modified}=0.71$) ด้านการใช้รูปแบบและเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย ($PNI_{modified}=0.61$) และ ด้านการบูรณาการและการจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ($PNI_{modified}=0.59$) ตามลำดับ จึงได้แบ่งขอบข่ายเนื้อหาของโปรแกรมฯ แบ่งออกเป็น 5 Module ได้แก่ Module 1 ด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ Module 2 ด้านการใช้รูปแบบและเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย Module 3 ด้านการบูรณาการเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ Module 4 ด้านการบูรณาการและการจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง และ Module 5 ด้านการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และมีวิธีการพัฒนาโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ประกอบด้วย การฝึกอบรม การใช้ระบบพี่เลี้ยง และการศึกษาดูงาน ผลการประเมินโปรแกรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการศึกษาการใช้โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน โรงเรียนหนองเหล็กศึกษา องค์การบริหารส่วนจังหวัด

มหาสารคาม พบว่า 1) ครูผู้เข้าร่วมการพัฒนาด้วยโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 มีผลการประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ก่อนเข้าร่วมการพัฒนา โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.03$) และภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ผ่านไป 4 สัปดาห์ ครูผู้เข้าร่วมโปรแกรมฯ มีคะแนนวัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) 2) ผู้เข้าร่วมโปรแกรมฯ มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$) 3) ผู้เรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ของครูที่ผ่านการพัฒนาด้วยโปรแกรมที่พัฒนาขึ้น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ของครูที่ผ่านการพัฒนาด้วยโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมผู้เรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$)

4. ครูผู้สอนโรงเรียนหนองเหล็กศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$)

การอภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณาสภาพที่พึงประสงค์พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าครูยังมีความต้องการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ให้สูงขึ้น โดยเฉพาะด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับบริบทของการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ครูจำเป็นต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้ถ่ายทอดความรู้มาเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Facilitator) เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบริบทของโรงเรียนมีการเปลี่ยนแปลงตามนโยบายการจัดการศึกษา และการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน ทำให้ครูตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนาด้านอย่างต่อเนื่อง จึงสะท้อนให้เห็นช่องว่างระหว่างสภาพปัจจุบันกับสภาพที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการออกแบบโปรแกรมพัฒนาครูให้ตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริง ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ McClelland (1973) ที่อธิบายว่าสมรรถนะเป็นคุณลักษณะพื้นฐานของบุคคลที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560) ที่เสนอว่าครูในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องมีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การใช้เทคโนโลยี และการวัดประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิมล ว่องวานิช (2550) ที่พบว่าการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นเป็นขั้นตอนสำคัญในการกำหนดแนวทางการพัฒนาครูให้ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรนิษฐา เลขนอก (2560) และ คมกริช ภูคักกิ่ง (2560) ที่พบว่า สภาพปัจจุบันของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก ขณะที่สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด และครูมีความต้องการพัฒนาด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย การพัฒนาสื่อและนวัตกรรม และการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง แสดงให้เห็นว่าครูในสถานศึกษายังคงมีความต้องการพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง แม้จะมีระดับการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ดี

2. ผลการสร้างและพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ผลการวิจัยพบว่า โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ เนื้อหาและกิจกรรม วิธีดำเนินการ และการวัดประเมินผล โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ผ่านกิจกรรมการอบรม การใช้ระบบพี่เลี้ยง และการศึกษาดูงาน และได้รับการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโปรแกรมได้รับการพัฒนาตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ เริ่มจากการศึกษาความต้องการจำเป็น ศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) และผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ส่งผลให้โปรแกรมมีความสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและสามารถนำไปใช้ได้จริง ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของ Knowles (1980) ที่เสนอว่าการพัฒนาผู้ใหญ่ควรยึดความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ และสอดคล้องกับ Caffarella (2002) ที่กล่าวว่า โปรแกรมพัฒนาวิชาชีพควรมีองค์ประกอบครบถ้วน ได้แก่ วัตถุประสงค์ กิจกรรม กระบวนการ และการประเมินผล นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิโรจน์ สารัตนะ (2556) ที่พบว่าโปรแกรมพัฒนาที่ออกแบบจากความต้องการจำเป็นของสถานศึกษาจะช่วยให้ครูสามารถพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ผลการใช้โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ผลการวิจัยพบว่า หลังเข้าร่วมโปรแกรม ครูมีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมอย่างชัดเจน มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก และนักเรียนที่เรียนกับครูที่ผ่านการพัฒนามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลดังกล่าวอาจเป็นเพราะการใช้กระบวนการ PLC เปิดโอกาสให้ครูได้ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา ออกแบบการจัดการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ สะท้อนผลการปฏิบัติงาน และ

ปรับปรุงการสอนอย่างต่อเนื่อง ทำให้ครูเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนโดยตรงผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของ DuFour และ Eaker (1998) ที่อธิบายว่าชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ครูเรียนรู้ร่วมกัน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และพัฒนาการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสอดคล้องกับ Hord (1997) ที่เสนอว่า PLC เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาวิชาชีพครูและยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปฐมภรณ์ ปะการะโพธิ์ (2564) และ ชนาธิป โสภภาพ (2564) ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

4. ผลการศึกษาความคิดเห็นของครูต่อโปรแกรม ผลการวิจัยพบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อโปรแกรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าโปรแกรมมีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้ได้จริง และตอบสนองต่อความต้องการในการพัฒนาวิชาชีพของครู ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกิจกรรมภายในโปรแกรมเป็นกิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติจริง เปิดโอกาสให้ครูได้มีส่วนร่วมในการวางแผน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญและระบบพี่เลี้ยง รวมทั้งสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนได้ทันที ส่งผลให้ครูเกิดความพึงพอใจต่อโปรแกรม ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของ Guskey (2002) ที่เสนอว่าการพัฒนาวิชาชีพครูจะประสบความสำเร็จเมื่อครูเห็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Desimone (2009) ที่ระบุว่าโปรแกรมพัฒนาครูที่มีการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง มีการสะท้อนผล และมีการติดตามผล จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานของครูและเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ได้อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศราวุฒิ สนใจ (2562) และ ธนา ชุติวรรณ (2562) ผลการวิจัยพบว่า โปรแกรมพัฒนาครูมีความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีการดำเนินกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยกำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน เพื่อเปิดโอกาสให้ครูได้ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนผลการปฏิบัติงาน และพัฒนาการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

1.2 หน่วยงานต้นสังกัดหรือสถานศึกษาที่มีบริบทใกล้เคียง สามารถนำโครงสร้างของโปรแกรมไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาครู โดยปรับเนื้อหา กิจกรรม และระยะเวลาให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการพัฒนาสมรรถนะครูและคุณภาพผู้เรียน

1.3 ในการนำโปรแกรมไปใช้ ควรมีระบบนิเทศ ติดตาม และให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง เช่น การใช้ระบบพี่เลี้ยง (Mentoring) และการสะท้อนผลการปฏิบัติงาน (Reflection) เพื่อช่วยให้ครูสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืน

1.4 สถานศึกษาควรสนับสนุนทรัพยากรด้านสื่อ เทคโนโลยี และงบประมาณที่เพียงพอ เพื่อเอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และส่งเสริมให้ครูสามารถพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1.1 ควรศึกษาผลติดตามระยะยาวของโปรแกรม โดยประเมินความคงอยู่ของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนภายหลังการใช้โปรแกรมในระยะ 6 เดือน หรือ 1 ปี เพื่อประเมินความยั่งยืนของการพัฒนา

1.2 ควรพัฒนาโปรแกรมโดยบูรณาการแนวคิดหรือรูปแบบการพัฒนาวิชาชีพอื่นร่วมกับกระบวนการ PLC เช่น การสอนแบบโค้ช (Coaching) การให้คำปรึกษา (Mentoring) การวิจัยในชั้นเรียน (Classroom Action Research) หรือการเรียนรู้ผ่านระบบดิจิทัล (Online Professional Learning) เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาที่แตกต่างกัน

1.3 ควรศึกษาตัวแปรด้านอื่นที่อาจได้รับอิทธิพลจากการใช้โปรแกรม เช่น ความสามารถในการออกแบบนวัตกรรมการเรียนรู้ สมรรถนะด้านดิจิทัลของครู ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ทักษะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน หรือคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เพื่อให้เห็นผลลัพธ์ของโปรแกรมในมิติที่กว้างขึ้น

1.4 ควรใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยผสมผสานข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาสมรรถนะของครู ปัจจัยความสำเร็จ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการพัฒนาโปรแกรมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

คมกริช ภูงคกิจ. (2560). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

- มัธยมศึกษา เขต 24 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทฉบับพิมพ์ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชนาธิป โสภภาพ. (2564). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 21 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทฉบับพิมพ์ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธนา ฤทธิวรรณ. (2562). การพัฒนารูปแบบการชี้แนะเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูระดับมัธยมศึกษา [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทฉบับพิมพ์ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปฐมภรณ์ ปะการะโพธิ์. (2564). การพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทฉบับพิมพ์ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วรณัฐา เลขนอก. (2560). โปรแกรมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัด สำนักงานการศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทฉบับพิมพ์ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิเชียร วิทยาอุดม. (2550). การบริหารทรัพยากรมนุษย์. ธนัการพิมพ์.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2556). การบริหารสถานศึกษา: แนวคิด ทฤษฎี และประเด็นเพื่อการบริหารทางการศึกษา. ทิพย์วิสุทธิ.
- ศราวุฒิ สนใจ. (2562). โปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารศึกษาศาสตร์, 30(3), 145-159.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2555). ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21. สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2558). คู่มือการกำหนดสมรรถนะในราชการพลเรือน. สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561). กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2550). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2545). การพัฒนาวิชาชีพครู. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- โรงเรียนหนองเหล็กศึกษา. (2567). รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self Assessment Report: SAR) ปีการศึกษา 2567. โรงเรียนหนองเหล็กศึกษา.
- Boone, E. J. (1992). *Developing programs in adult education*. Waveland Press.
- Caffarella, R. S. (2002). *Planning programs for adult learners: A practical guide for educators, trainers, and staff developers* (2nd ed.). Jossey-Bass.
- Desimone, L. M. (2009). Improving impact studies of teachers' professional development: Toward better conceptualizations and measures. *Educational Researcher*, 38(3), 181-199.
- DuFour, R., & Eaker, R. (1998). *Professional learning communities at work: Best practices for enhancing student achievement*. National Education Service.
- Guskey, T. R. (2002). Professional development and teacher change. *Teachers and Teaching: Theory and Practice*, 8(3), 381-391.
- Hord, S. M. (1997). *Professional learning communities: Communities of continuous inquiry and improvement*. Southwest Educational Development Laboratory.
- Houle, C. O. (1996). *The design of education* (2nd ed.). Jossey-Bass.
- Knowles, M. S. (1980). *The modern practice of adult education: From pedagogy to andragogy* (Rev. ed.). Cambridge Adult Education.
- McClelland, D. C. (1973). Testing for competence rather than for intelligence. *American Psychologist*, 28(1), 1-14.